

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Begrenzing van consumentenbescherming, gezien bij 'koop op afstand'

Hijma, J.

Citation

Hijma, J. (2007). Begrenzing van consumentenbescherming, gezien bij 'koop op afstand'. *Bw-Krant Jaarboek*, 22, 23-39. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/36871>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License:

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/36871>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

2 | Begrenzing van consumentenbescherming, gezien bij 'koop op afstand'

Jac. Hijma[■]

1 VRIJHEID EN BESCHERMING

Bescherming van 'zwakkeren' is heden ten dage een basale waarde in het recht, het contractenrecht inclusief. De contractsvrijheid, een traditioneel nog basaler waarde, geraakt hier aan een grens.¹ Vrijheid van contracteren veronderstelt personen die aan elkaar gewaagd zijn, en aan wie het recht het dus gevoeglijk kan overlaten om een balans te zoeken. Blijkt in concreto de ene partij niet tegen de andere opgewassen, dan kan de in de verdrukking geraakte onder omstandigheden aan de gebondenheid ontkomen; met name de wettelijke regeling van de wilsgebreken – bedrog, misbruik van omstandigheden, dwaling (art. 3:44, 6:228 BW)² – biedt perspectief. Blijkt echter een bepaald type partij structureel het onderspit te delven, dan schieten zulke incidentele, van nogal wat eisen voorziene, instrumenten tekort. De wetgever kan dan grond zien om rond de zwakkere partij een beschermingsstelsel te bouwen en zodoende de vrijheid te haren behoefte in te perken. Aldus wordt de contractsvrijheid niet alleen begrensd, maar tegelijk nader gelegitimeerd: waar uitwassen worden weggesneden, kan men met een meer gerust hart het uitgangspunt (blijven) omarmen.

Bij de invoering van het voormalige Burgerlijk Wetboek in 1838 was deze idee nog onontwikkeld; ware beschermingsstelsels kwamen niet voor. Sedertdien zijn met name het huurrecht en het arbeidsrecht uitvoerige regelingen gaan bevatten, die tot zware uitstulping van de oorspronkelijke wetgeving hebben geleid.³ Naast deze inmiddels klassieke stelsels is, sinds de zeventiger jaren van de voorbije eeuw, het consumentenrecht gegroeid. Anders dan bij de werknemer en de huurder, waar de bescherming naar haar aard tot één contractstype is beperkt, kon de rechtspositie van de consument niet simpel in het kader van één bijzonder contract worden geregeld. Veeleer is sprake

■ Jac. Hijma is hoogleraar Burgerlijk Recht, afdeling Burgerlijk Recht, Universiteit Leiden.

1 Over de contractsvrijheid o.a. *Mr. C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht*, Deel 4-II, bewerkt door A.S. Hartkamp, Deventer: Kluwer 2005, nr. 33 e.v.; T. Hartlief & C.J.J.M. Stolker (red.), *Contractvrijheid*, Deventer: Kluwer 1999; T. Hartlief, *De vrijheid beschermd*, Deventer: Kluwer 1999.

2 De in dit opstel genoemde wetsartikelen zijn, tenzij anders is aangegeven, die van het Burgerlijk Wetboek; het expliciterende 'BW' blijft hierna meestal achterwege.

3 Zo kende de huur art. 1623a-1623o *oud*, de arbeidsovereenkomst art. 1637a-1637z, 1638a-1638oo en 1639a-1639dd *oud* BW.

van een conglomeraat van kleinere of grotere beschermingsregelingen, die over het wetboek zijn verspreid. Wat het overeenkomstenrecht betreft zij gewezen op art. 6:236-238 (algemene voorwaarden), art. 7:2 c.a. (koop van woningen), art. 7:5 c.a. (consumentenkoop, roerende zaken), art. 7:46a-46j (overeenkomsten op afstand), art. 7:48a-48g (koop van timeshares van onroerende zaken), art. 7:408 lid 3 c.a. (opdracht), art. 7:857-864 (borgtocht), art. 7:943 lid 3 e.a. BW (verzekering).⁴

2 MORAAL EN TECHNIEK

Dat de consumentenbescherming belangrijke juridische waarden vertegenwoordigt, is welhaast onomstreden en wordt in dit opstel als gegeven aanvaard. Onderwerp van deze beschouwing vormen de diverse methoden waarop de gewenste bescherming juridisch wordt afgepaald. Verwoord in de dichotomie van deze bundel, gaat het om de *moraal* van de consumentenbescherming enerzijds, en de *techniek(en)* van de vigerende wetgeving (en het vigerende recht) anderzijds. Aangezien het consumentenrecht in belangrijke mate op Europese richtlijnen berust, wordt hiermee welhaast automatisch een tweede dichotomie actueel: die van transnationaal recht tegenover nationaal recht. Per saldo heeft deze beschouwing dan ook grotendeels betrekking op 'de Europese moraal' aan de ene kant, en 'de Nederlandse techniek' aan de andere.

Uiteraard is het onmogelijk het terrein geheel af te grazen. Gekozen is voor een concretiserende bespreking, aan de hand van één specifiek beschermingsstelsel: dat inzake de 'overeenkomsten op afstand', vervat in afdeling 7.1.9A (art. 7:46a-46j) BW. Deze regeling werd op 1 februari 2001 aan ons wetboek toegevoegd, ter implementatie van richtlijn 97/7/EG 'betreffende de bescherming van de consument bij op afstand gesloten overeenkomsten'.⁵ De kern ervan is een aan de consument toebedeelde bedenktijd – 'afkoelingsperiode' – ten belope van zeven werkdagen (art. 7:46d lid 1).

3 BEGRENZING DOOR PLAATS IN DE WET?

De plaats van een regeling in de wet en daarmee in het wettelijk systeem levert in potentie een eerste, naar haar aard ruwe, aanwijzing van haar werkterrein op. Mogen wij aan deze indicator materieelrechtelijke consequenties verbinden, in die zin dat hij bepalend is voor wat er binnen en/of buiten de bescherming

4 De consumentenbescherming is niet tot het overeenkomstenrecht beperkt; zie voor buiten-contractueel aansprakelijkheidsrecht art. 6:185 e.v., 6:190 (produktenaansprakelijkheid), in het goederenrecht art. 3:86 lid 3 (bescherming tegen beschikkingsonbevoegdheid ten aanzien van gestolen zaken).

5 PbEG 1997, L 144.

valt? Idealiter ontmoet deze vraag een bevestigend antwoord. Juist bij de op afstand gesloten overeenkomsten echter treedt aan het licht, dat men haar maar beter ontkennend beantwoorden kan.

Afdeling 7.1.9A (Overeenkomsten op afstand) maakt deel uit van titel 7.1 (Koop en ruil). Wetssystematisch bezien zou zij dus uitsluitend op koop- en ruilovereenkomsten betrekking mogen hebben. Het inleidende art. 7:46a, dat de begripsbepalingen bevat, maakt echter duidelijk dat het werkterrein ruimer is (art. 7:46a sub a) en ook dienstenovereenkomsten omvat (art. 7:46a sub c); de koop op afstand vormt slechts een deelgebied (art. 7:46a sub b). De regeling gaat dus in een te krappe jas gekleed. Dat zij niet in het algemene contractenrecht is geplaatst, vindt zijn oorzaak in het feit dat een aanzienlijk aantal overeenkomsten van het werkterrein is uitgezonderd (art. 7:46i).⁶ De wetgever moest kiezen tussen een te eng en een te ruim kader, en heeft toen de voorkeur gegeven aan het eerste. Naar mijn smaak past deze oplossing slecht in de gelaagde structuur van het wetboek en schept zij het risico dat de toepasselijkheid buiten koop over het hoofd wordt gezien; plaatsing in Boek 6 (titel 6.5) verdient de voorkeur. Hoe dit zij, duidelijk is dat de locatie van een regeling geen betrouwbaar baken oplevert. Met die uitkomst valt te leven; een wetgever staan allerlei andere – subtielere en daarmee intrinsiek betere – afgrenzingsmethoden ten dienste.

De lijn kan gevoeglijk worden doorgetrokken naar een eventueel opschrift dat, als het stelsel in een aparte afdeling is ondergebracht, boven die afdeling is geplaatst. Ook dat levert slechts een ruwe indicatie op, ongeschikt om als grensmaal te worden benut.

4 EERSTE TYPE BEGRENZING: AANWIJZING WERKTERREIN

4.1 Algemeen

Een beschermingsstelsel pleegt aan te vangen met een of meer begripsomschrijvingen ('definities'), aan de hand waarvan het werkterrein in kaart kan worden gebracht. In de betrokken richtlijnen is dit steevast het geval. Het gaat hier om de fundamentele, positieve, aanwijzing van het beschermingsveld. Deze positieve aanwijzing heeft tegelijk – spiegelbeeldig – een negatieve geladenheid, in dier voege dat zij de buitengrens vastlegt: een situatie die niet aan de omschrijvingen voldoet, wordt niet door het aangedragen regime bestreken. Behóórt daardoor ook niet te worden bestreken, nu zij buiten de 'doelgroep' valt.

6 MvT, TK 26 861, nr. 3, p. 6-7.

Koop op afstand

De regeling van de overeenkomsten op afstand heeft aan begripsbepalingen geen gebrek; art. 7:46a bevat er maar liefst zes. Dit artikel omschrijft de 'overeenkomst op afstand' als 'de overeenkomst waarbij, in het kader van een door de verkoper (...) georganiseerd systeem voor verkoop (...) op afstand, tot en met het sluiten van de overeenkomst uitsluitend gebruik wordt gemaakt van één of meer technieken voor communicatie op afstand' (art. 7:46a sub a; genoemd begrip 'techniek voor communicatie op afstand' verkrijgt zijn contouren in art. 7:46a sub d). 'Koop op afstand' wordt in art. 7:46a sub a droogjes omschreven als 'de overeenkomst op afstand die een consumentenkoop is'; daarmee schakelt de wetgever door naar zowel art. 7:46a als art. 7:5 BW.

Art. 7:5 lid 1, dat dus ook voor de koop op afstand een toegangspoort vormt, verstaat onder 'consumentenkoop':

'de koop met betrekking tot een roerende zaak, elektriciteit daaronder begrepen, die wordt gesloten door een verkoper die handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, en een koper, natuurlijk persoon, die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.'

Aldus is aan de zijde van beide partijen het criterium 'handelen in de uitoefening van een beroep of bedrijf' cruciaal: de koper mag dat niet, de verkoper moet dat juist wel. Voor dienstenovereenkomsten bevat art. 7:46a sub c een parallel. Het onderstaande is op de koperszijde toegespitst.

4.2 Koper 'die niet handelt in de uitoefening van beroep of bedrijf'

De parlementaire geschiedenis van het Nederlandse wetboek leert, dat aan de wetgever een subjectieve toets voor ogen heeft gestaan: het gaat om de bedoelingen die de koper 'intern' met de aanschaf heeft.⁷ Koopt iemand in een fotovakhandel een dure professionele camera, dan hangt het er dus vanaf wat hij ermee wil gaan doen: als hij het apparaat wil inzetten in zijn bestaan als beroepsfotograaf is van een consumentenkoop geen sprake, gaat hij het gebruiken als fanatiek amateur dan heeft de koop dat karakter wel. De literatuur ondersteunt veelal de aldus uitgezette koers.⁸ Uit kopersperspectief is daar ook veel voor te zeggen. Vanuit de verkoper gezien echter kleeft er het nadeel aan, dat het rechtskarakter van de koop – en daarmee haar juridische regime – afhankelijk is van een factor die op het moment van contracteren

7 MvA II, Parl. Gesch. Boek 7 NBW, p. 64, in verbinding met MvT en MvA II, Parl. Gesch. Boek 6 NBW, Inv., p. 1648 e.v., 1651, 1655.

8 Zie bijv. R.H.C. Jongeneel, *De Wet Algemene voorwaarden en het AGB-Gesetz*, diss. VU, Deventer: Kluwer 1991, nr. 113-114; meer vindplaatsen noemt Mr. C. Asser's *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht*, Deel 5-I, bewerkt door Jac. Hijma, Deventer: Kluwer 2001, nr. 77.

niet kenbaar behoeft te zijn. Bij een eerdere gelegenheid heb ik mijn verwondering uitgesproken over deze aanpak, die indruist tegen het algemene principe dat aan niet naar buiten gebleken wensen of bedoelingen rechtens geen beslissende waarde zal toekomen (vertrouwensbeginsel, art. 3:35 c.a.).⁹ Enig argument *pro* zou kunnen zijn dat de consumentenbescherming een zodanig hoog goed is, dat zij het vertrouwensbeginsel overstraalt.¹⁰ Juist op het punt van de terreinafbakening echter mist dat argument naar mijn gevoel kracht. De consument verdient een stevige bescherming. Maar juist *omdat* die bescherming stevig is, is voor haar intreden essentieel dat de verkoper weet – althans moet begrijpen – waar hij aan toe is, zodat hij zijn calculaties en verkoopbeslissingen op het toepasselijke rechtsregime kan afstemmen. Derhalve pleit ik voor een objectiverende benadering, waarin het vertrouwensprincipe de eraan toekomende positie ook op het besproken terrein verwerft.¹¹

Dit is intussen geen louter nationale aangelegenheid. De afbakening van art. 7:46a sub b (jo. art. 7:5) berust op art. 2 lid 2 van richtlijn 97/7/EG, dat ‘consument’ omschrijft als ‘iedere natuurlijke persoon die (...) handelt voor doeleinden die buiten zijn bedrijfs- of beroepsactiviteit vallen’. Deze tekst ligt dicht tegen de vaderlandse aan, en zou op zichzelf eveneens zowel een subjectieve als een objectieve invulling verdragen. Andere Europese regelgeving bevat vergelijkbare formules.¹² Zeker tegen deze achtergrond, is het interessant om van de Europese ontwikkelingen kennis te nemen.

HvJ EG 20 januari 2005 (Gruber/Bay Wa)

Op 20 januari 2005 wees het Europese Hof van Justitie een arrest waarvan de implicaties lastig zijn in te schatten, maar dat ook voor de behandelde kwestie aanknopingspunten biedt.¹³

Gruber, een Oostenrijkse agrariër, koopt een partij dakpannen van Bay Wa AG, een Duitse handel in bouwmaterialen. Hij wil daarmee zijn *Vierkanthof* bedekken, die voor circa 60% als woning en voor circa 40% voor het boerenbedrijf in gebruik is. De afgeleverde pannen vertonen forse kleurverschillen. Als Gruber een procedure aanspant in Oostenrijk, rijst de vraag of het consumentengehalte van de transactie voldoende is om via het stelsel van art. 13-15 EEX (oud)¹⁴ de Oostenrijkse rechter bevoegd te maken. Na tegengestelde

9 Jac. Hijma, ‘Consumentenkoop of gewone koop?’, *WPNR* 6051 (1992); evenzo Asser/Hijma 5-I, nr. 78.

10 Aldus bij handelingsonbekwaamheid (art. 3:32 lid 2), waar het vertrouwensbeginsel inderdaad buitenspel is gezet; daar is echter het meer absolute belang van de bescherming van minderjarigen en curandi in het geding.

11 Van deze opvatting getuigt ook M.B.M. Loos, *Consumentenkoop*, Mon. NBW B65b, Deventer: Kluwer 2004, nr. 9.

12 De voorbeelden zijn legio; vgl. bijv. richtlijn 99/44/EG (consumptiegoederen), art. 1 lid 2 sub a (‘voor doeleinden die geen verband houden met zijn beroep of bedrijf’).

13 HvJ EG 20 januari 2005, zaak C-464/01 (Gruber/Bay Wa), te vinden op website <curia.europa.eu>.

14 Inmiddels opgevolgd door art. 15-17 van de EEX-verordening (Brussel I).

uitspraken in eerste en tweede aanleg, besluit de Oberster Gerichtshof (Wenen) een bundel prejudiciële vragen voor te leggen aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (Luxemburg). Een aanzienlijk deel daarvan ziet op de mengverhouding tussen privégebruik en zakelijk gebruik en is – hoe interessant op zichzelf ook – niet direct van belang voor de vraag die ons thans bezighoudt: die van een subjectieve versus een objectieve benadering. Maar ook deze laatste kwestie komt in het Gruber-arrest aan de orde. Het Hof van Justitie overweegt, onder meer:

'51. (...) the court seised must (...) also determine whether the other party to the contract could reasonably have been unaware of the private purpose of the supply because the supposed consumer had in fact, by his own conduct with respect to the other party, given the latter the impression that he was acting for business purposes.'

'53. In such a case (...) the individual must be regarded, in view of the impression he has given to the other party acting in good faith, as having renounced the protection afforded by those provisions.'

Uiteraard mag men niet uit het oog verliezen – het Hof legt daar ook nadruk op – dat het in deze zaak gaat om het forumstelsel van art. 13-15 EEX (oud), wat een geheel andere materie is dan die van de bedenktijdstelsels. Niettemin lijkt het mij onwaarschijnlijk dat het Hof van Justitie inzake bijvoorbeeld richtlijn 97/7/EG een subjectieve, en daarmee principieel andersoortige, benadering van het 'handelen als consument' zou kiezen.¹⁵

In Duitsland wordt trouwens al veel langer geleerd dat het (ook) in het kader van consumentenbescherming niet gaat om de innerlijke wil van de handelende, maar om de voor de wederpartij kenbare objectieve omstandigheden. Zo schrijft Wolf in 1994, in zijn commentaar op art. 2 sub b van richtlijn 93/13/EEG (oneerlijke bedingen):¹⁶

'Die subjektiven Ansichten des Handelnden sind dabei nur insoweit zu berücksichtigen, als sie in den objektiven Gesamtumständen eine Bestätigung finden (...).'

Beeld op afstand

De kwestie speelt bij de consumentenkoop in het algemeen, maar heeft bij de koop op afstand een bijzondere geladenheid, nu partijen elkaar daarbij niet

15 Vgl. M.B.M. Loos, 'Het begrip 'consument' in het Europese en Nederlandse privaatrecht', *WPNR* 6638 (2005); A.S. Hartkamp, 'Boekaankondiging', *WPNR* 6671 (2006).

16 M. Wolf, in: Wolf, Horn & Lindacher, *AGB-Gesetz, Kommentar*, München: Beck 1994, RnLi, Art. 2 Rn. 6. Inmiddels bevat § 13 BGB een definitie van *Verbraucher*: 'jede natürliche Person, die ein Rechtsgeschäft zu einem Zweck abschließt, der weder ihrer gewerblichen noch ihrer selbständigen beruflichen Tätigkeit zugerechnet werden kann'. Ook te dien aanzien wordt geleerd dat het niet om de interne wil (maar om de externe omstandigheden) gaat; H. Heinrichs, in: Palandt, *Bürgerliches Gesetzbuch*, München: Beck 2003, § 13, Rn. 4.

lijfelijk ontmoeten (art. 7:46a sub d). Bij een internetkoop bijvoorbeeld klikt de klant slechts een aantal *buttons* aan; voor de verkoper is hij verder onzichtbaar. Kiest men een objectiverende benadering, waarin het gaat om het beeld dat de koper naar buiten toe – bij de verkoper – doet ontstaan, dan doemt het probleem op dat menig verkoper *geen* beeld van de afnemer en diens bedoelingen krijgt, zodat er in zoverre weinig te objectiveren valt. Een klant klikt op een website aan dat hij een 20-kops koffiezetapparaat wil aanschaffen; heeft hij een klein bedrijf of veeleer een groot gezin? Zonder het probleem te willen bagatelliseren, meen ik dat het beheersbaar mag worden genoemd. Dikwijls zal de aard van de verkochte zaak een bruikbare leidraad opleveren: een 10-kops koffiezetter pleegt te worden gekocht voor privégebruik (consumentenkoop), een wandkoffieautomaat voor zakelijke inzet (geen consumentenkoop, ook is de machine misschien besteld voor extreme privéconsumptie). In typische twijfelgevallen, waarin de verkoper geen grond heeft om van het een of het ander uit te gaan en hij dus ook niet kan worden verrast, dient het voordeel van de twijfel mijn inziens aan de koper toe te vallen: hij zal de consumentenbescherming genieten, aangenomen dat hij inderdaad voor privégebruik kocht. Een verkoper die dit restrisico wil uitbannen moet gegadigden maar naar hun plannen vragen, hoe onaantrekkelijk dat uit commercieel oogpunt wellicht ook is.

5 TWEEDE TYPE BEGRENZING: INSNOERING WERKTERREIN

5.1 Algemeen

Richtlijngever en wetgever bakenen het beschermingsterrein vaak tevens negatief af in die zin, dat zij bepaalde zich aandienende situaties van het toepassingsterrein verwijderden. Een dergelijke ingreep kan verschillende achtergronden hebben.

In de eerste plaats kan zij berusten op overwegingen van wetgevingstechniek. Soms werkt het eenvoudigweg beter om de kring eerst te ruim te trekken en haar vervolgens in te snoeren, dan om de gewenste omvang in één keer positief te omschrijven. Ook kan een negatieve formulering nuttig zijn in verband met de daarmee te bereiken bewijslastverdeling; het is in principe aan degene die zich op een uitzondering beroept om aan te tonen dat die uitzondering zich inderdaad voordoet. Beide aspecten komen hand in hand naar voren in art. 6:231 sub a, dat de omschrijving van algemene voorwaarden afrondt met de zinsnede ‘met uitzondering van bedingen die de kern van de prestaties aangeven (...)’. Een ultiem technische achtergrond heeft art. 7:46b lid 1, hetwelk art. 7:5 lid 3 – dat aangevoerd gas en water buiten het consumentenkoopregime houdt – bij koop op afstand buiten toepassing verklaart. Aldus wordt een uitschakeling uitgeschakeld; oorzaak van deze wetgevingsbarok vormen de achterliggende richtlijnen.

In de tweede plaats kunnen aan het terugsnijden casuïstische overwegingen ten grondslag liggen: bepaalde situaties lenen zich, om enigerlei reden, niet voor toepassing van de aangedragen consumentenbescherming. Afdeling 7.1.9A (Overeenkomsten op afstand) biedt legio voorbeelden. Naast art. 7:46i, dat een kluit dienstenovereenkomsten aan de afdeling onttrekt, zie men, voor koopsituaties, art. 7:46b lid 2: de afdeling is niet van toepassing op de koop op afstand: *a.* die wordt gesloten met gebruikmaking van distributieautomaten of geautomatiseerde handelsruimten; *b.* op een veiling.

5.2 Uitgezonderd: koop op een veiling

De aldus voor koop op een veiling gemaakte uitzondering berust op art. 3 lid 1 van richtlijn 97/7/EG, hetwelk, in de Nederlandse vertaling, de 'verkoop bij opbod' ecarteert. De Engelse tekst spreekt van 'auction', de Duitse van 'Versteigerung', de Franse van 'vente aux enchères'; deze termen impliceren stuk voor stuk dat specifiek de veiling bij opbod – en dus niet het gehele veilingfenomeen – is buitengesloten. De uitzondering is in de richtlijn opgenomen 'gelet op de praktijk bij veilingen'.¹⁷ Onze minister maakt er verder weinig woorden aan vuil. Hij tekent slechts aan, voor een goed begrip, dat het gaat om veilingen waaraan de consument deelneemt via een techniek voor communicatie op afstand, 'bijvoorbeeld de telefoon of wellicht het Internet'.¹⁸ De stap van 'verkoop bij opbod' naar 'veiling' blijft ongemotiveerd. Van een bewuste afwijking van de richtlijn is denkkelijk geen sprake; het veralgemeniseren van een uitzonderingsrubriek zou het beschermingssterrein inperken en aldus een ontoereikende implementatie opleveren.

Veilingen worden vaker van bedenktijdstelsels uitgezonderd. Men zie ten aanzien van woningen art. 7:2 lid 5, waar 'koop op een openbare veiling ten overstaan van een notaris' is buitengesloten. De toelichting op die bepaling is een toonbeeld van bondigheid:¹⁹

'Dat het in de leden 1-2 bepaalde niet of moeilijk toepassing kan vinden op de veilingkoop, spreekt voor zich.'

Een belangrijk motief lijkt te zijn dat als ook de veilingkoper over een bedenktijd zou beschikken, de benutting daarvan een nieuwe veiling nodig zou maken, met alle kosten, moeite en vertraging van dien. Veilingverkoop is een 'zware vorm' van verkoop; de balans zou te zeer in het nadeel van de verkoper verstoord raken, indien de koper hem ook in deze bijzondere context simpel-

17 PbEG 1995, C 288/10, zoals aangehaald in MvT, TK 26 861, nr. 3, p. 16.

18 MvT, TK 26 861, nr. 3, p. 16; zowel het 'wellicht' als de hoofdletter I verraaft een zekere onwennigheid ten opzichte van (het gebruik van) het wereldwijde web.

19 MvT, TK 23 095, nr. 3, p. 7.

weg tot herhaling zou kunnen nopen. Het komt mij voor dat de – inmiddels al weer een ruime decennium oude – uitzondering voor veilingen bij de koop op afstand in dit perspectief moet worden gezien; er lijkt vooral gedacht aan een traditioneel type veiling, waaraan deze koper deelneemt via telecommunicatie, bijvoorbeeld door per telefoon of internet mee te bieden. Maar hoe te denken over alternatieve veilingmethoden, zoals die van het tegenwoordig zo populaire *eBay*?

Via de veilingssite *eBay* bieden allerlei personen en organisaties allerlei zaken te koop aan.²⁰ De veiling geschiedt, doordat geïnteresseerden via het internet een bod uitbrengen; wie het hoogste bod heeft uitgebracht op het moment waarop de door de verkoper aangegeven termijn verstrijkt, is koper. Wanneer de verkoper professioneel handelt en de koper als consument, rijst de vraag of in dezen het regime van art. 7:46a e.v. toepasselijk is, met als gevolg dat de koper de door hem gesloten overeenkomst desgewenst ter zijde kan schuiven op de voet van art. 7:46d lid 1. Een snelle blik op art. 7:46b lid 2 sub b doet vermoeden van niet. Maar snelle blikken misleiden.

BGH 29 september 2004 (eBay)

Bezieet men Duitse *eBay*-aanbiedingen, dan valt op dat sommige verkopers hun afnemers erover inlichten dat aan hen gedurende twee weken een *Widerrufsrecht* toekomt, niet zelden met verwijzing naar § 312d en/of § 355 van het Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). Die *Belehrung* is geen overbodige luxe.²¹ Bij arrest van 29 september 2004, NJW 2005, 53, heeft de Duitse *Bundesgerichtshof* (BGH) zich vóór de toepasselijkheid van voor *Fernabsatzverträge* (§ 312b BGB) gegeven bedenktijdregeling uitgesproken.

Eiser koopt van gedaagde, een sieradenhandelaar, via *eBay* een 15-karaats diamanten armband voor € 252,51. Als de koper (tijdig) een beroep doet op een bedenktijd in de zin van par. 312d Abs. 1 BGB, werpt de verkoper hem tegen dat die weg in casu niet openstaat. De verkoper verwijst hiertoe naar § 312d Abs. 4 BGB, luidende:

‘Das Widerrufsrecht besteht, soweit nicht ein anderes bestimmt ist, nicht bei Fernabsatzverträgen (...) 5. die in der Form von Versteigerungen (§ 156) geschlossen werden.’

De *Bundesgerichtshof* acht dit verweer ontoereikend. Hij oordeelt dat in deze situatie geen sprake is van een koop *in der Form der Versteigerung*, en bespreekt daartoe, in een exemplarisch opgebouwd betoog, drieërlei. Allereerst presenteert de BGH een juridische analyse van het veilingfenomeen. Een *Versteigerung* komt tot stand door een *Zuschlag* (wij zouden zeggen: gunning, toewijzing),

20 Men besurfe <www.ebay.com>, of een locale variant zoals <www.ebay.nl> of <www.ebay.de>.

21 Zie § 355 Abs. 2 BGB, dat de *Belehrungspflicht* sanctioneert; vgl. art. 7:46c lid 1 sub f BW.

waarbij de verkoper het aanbod van een koper aanvaardt. Bij eBay ligt het anders; daar is het juist de verkoper die een – van een eindmoment voorzien – aanbod doet, terwijl de koper de rol heeft van acceptant. Ten tweede passeert een uitvoerig samenstel van op de wet georiënteerde argumenten de revue. Zowel de wettekst als de plaats in het systeem en het (uit de wetsgeschiedenis blijken) doel van de regeling pleiten, zo overweegt het college, tegen een ruime uitleg van de veilinguitzondering. In de derde en laatste plaats geeft de BGH aan dat de besproken uitzondering evenmin analoog mag worden toegepast. Voor analogie zou een *planwidrige Regelungslücke* nodig zijn, aan welke eis niet is voldaan, aangezien de Duitse wetgever mede de koop via internetveiling heeft overdacht en de wettelijke uitzondering bewust tot *Versteigerungen* heeft beperkt.

Evaluatie

De uitspraak is om meerdere redenen interessant. Uiteraard vanwege het – door de BGH wenselijk bevonden – resultaat: het beschermingsregime van de koop op afstand is op *eBay*-veilingen van toepassing. Maar zeker ook vanwege de motivering. De BGH onderzoekt tekst en toelichting van de richtlijn, en komt onomwonden tot de conclusie dat die geen uitsluitel opleveren.²² Er is dus ruimte voor interpretatie, en die ruimte kan worden benut om *eBay*-veilingen buiten die uitzondering – en daarmee binnen het bedenktijdregime – te houden. Hoe dit op richtlijn niveau exact ligt, kan echter in het midden blijven. Ook als de uitzondering op het niveau van de richtlijn ruim zou (moeten) worden gelezen, zou zulks geen probleem opleveren op het niveau van het nationale recht. Als gevolg van het minimumkarakter van de richtlijn²³ immers mogen de lidstaten de consument beter, en dus ook vaker, beschermen dan de richtlijn aangeeft.²⁴

Ik meen dat deze lijn gevoeglijk naar het Nederlandse recht kan worden doorgetrokken. Ten onzent ontbreekt een wettelijk anker als de *Versteigerung* van § 156 BGB, maar dat maakt de afweging niet wezenlijk anders. Bezien wij beide partijen. De consument die via *eBay* iets aanschafft bij een handelaar, is in wezen, afgezien van de atypische prijsvorming, niet in een andere positie dan degene die – bijvoorbeeld in een webwinkel – een 'gewone' koop op afstand sluit. Hoe gering het verschil is, blijkt misschien mede hieruit, dat *eBay* vele 'Buy Now' aanbiedingen kent, waarbij het bieden van een door de verkoper genoemde prijs de lopende veiling meteen beëindigt; het verschil met een reguliere afstandkoop is dan volledig verdampt. En wat de positie van verkopers betreft: deze komt mijns inziens niet in het nauw. Nu en dan zal een verkoper, na een bedenktijdinroeping, de zaak ten tweeden male in veiling moeten brengen. Maar het gaat dan slechts weer om een *eBay*-veiling, waarvan

22 Overweging (b) (cc) (2) van het arrest.

23 Art. 14 van richtlijn 97/7/EG.

24 Aldus overweging (b) (cc) (2), laatste alinea.

kosten, moeite en tijdverlies in het niet vallen vergeleken met die van een traditioneel type veiling.

6 DERDE TYPE BEGRENZING: INTERNE NADERE EISEN

Vervolgens wordt de aan de consument geboden bescherming uiteraard begrensd door de nadere vereisten die de getroffen regeling zélf aan het intreden van bepaalde, beschermende, rechtsgevolgen verbindt. Ook bij deze ‘interne nadere eisen’ kan men, overeenkomstig de hierboven besproken (positieve) terreinaanwijzing en (negatieve) terreininsnoering, onderscheiden tussen positief en negatief geformuleerde verlangens. De regeling van de koop op afstand bevat van beide categorieën vele voorbeelden.

Een in het oog springende illustratie levert de aan de consument gegunde bedenktijd: hij moet zijn terugtreedrecht binnen zeven werkdagen na ontvangst van de zaak inroepen, en zal bij gebreke daarvan aan de overeenkomst gebonden blijven (art. 7:46d lid 1). Een andersoortig voorbeeld biedt art. 7:46f lid 1, dat onder bepaalde omstandigheden het verzuim van de verkoper zonder ingebrekestelling doet intreden.

Negatief verwoorde nadere eisen zijn bij de koop op afstand evenmin schaars. Sommige zijn verrat in de vorm van ‘uitschakelbepalingen’; deze bevinden zich op de grens met de hierboven behandelde terreininsnoering, maar zijn daarvan te onderscheiden omdat en doordat zij niet het gehele beschermingsstelsel, maar slechts één of meer onderdelen daarvan immobiliseren. Gewezen zij op art. 7:46b lid 3, dat aangeeft dat bepaalde wetsartikelen niet van toepassing zijn op ‘de koop op afstand van hoofdzakelijk levensmiddelen die worden afgeleverd (...) door frequent en op gezette tijden langskomende bezorgers’, en op art. 7:46d lid 4, dat met betrekking tot bepaalde typen zaken – onder meer persoonsgebonden zaken, bederfelijke waar en kranten – de voorafgaande leden van art. 7:46d uitschakelt. Naast deze ‘terreingerichte’ grenzen is ook een aantal ‘regelgerichte’ begrenzingen aanwijsbaar, zoals aan het slot van art. 7:46f lid 1 (‘behalve voorzover de vertraging de verkoper niet kan worden toegerekend of nakoming reeds blijvend onmogelijk is’) en het slot van art. 7:46g.

Als algemene observatie past dat deze derde categorie begrenzingen relatief ‘gewone’ eisen bevat, zoals die in enigerlei vorm aan welhaast ieder wetsartikel verbonden zijn.

7 VIERDE TYPE BEGRENZING: EISEN IN VERVOLGLEERSTUKKEN

7.1 Algemeen

Ieder consumentenbeschermingsstelsel is, ongeacht zijn nationale of internationale origine, door het verdere vermogensrecht omgeven en daarin ingebed. Zelf alles regelen kan het niet; in verscheidene opzichten zal het naar andere leerstukken moeten doorverwijzen. Zulk een – meestal impliciet blijvende – verwijzing kan echter niet met de ogen dicht geschieden. Wij zullen moeten dóórrekenen waar zij precies toe leidt, en zullen de gevonden resultaten moeten beoordelen in het licht van (de strekking van) het beschermingsstelsel waaraan zij zijn ontsproten. Werpt het vervolgleerstuk wellicht drempels op die in algemene zin wel, maar in dit specifieke kader niet op hun plaats zijn? Deze vraag is eens te meer interessant wanneer men haar op het snijvlak van transnationaal en nationaal vermogensrecht situeert. Bezien wij, wederom op het terrein van de koop op afstand, enkele illustraties van transnationale signatuur.

7.2 Verzending of ontvangst?

Art. 7:46d lid 1 bepaalt, dat de koper gedurende zeven werkdagen na de ontvangst van de zaak het recht heeft de koop op afstand zonder opgave van redenen te ontbinden. De termijn is overgenomen uit art. 6 lid 1 van richtlijn 97/7/EG ('beschikt de consument over een termijn van ten minste 7 werkdagen'). Wat is rechtens, wanneer een koper op de zevende – dus laatste – werkdag een brief schrijft waarin hij de bedenktijd inroept, welke brief de volgende dag door de postbode bij de verkoper wordt bezorgd?

Richtlijn noch koopafdeling biedt uitsluitsel. Naar het systeem van het wetboek is op de bedenktijdinroeping, als (eenzijdig gerichte) rechtshandeling, het algemene art. 3:37 lid 3 van toepassing: de verklaring moet, om haar werking te hebben, de geadresseerde hebben bereikt ('ontvangsttheorie'). Aldus gezien wordt de onderhavige verklaring pas werkzaam op de achtste werkdag, zodat zij te laat is uitgebracht en de koper aan de overeenkomst gehangen blijft. Deze benadering leidt tot de slotsom dat de consument die voor een – al dan niet aangetekende – brief kiest, het geschrift uiterlijk op de zesde werkdag dient te verzenden. Tegen dit resultaat zijn echter zwaarwegende bezwaren aan te voeren. Als een artikel aangeeft dat de consument zeven werkdagen ten dienste staan, gaat het niet aan daar op technische gronden in feite een dag af te knabbelen. Niet alleen zou aldus de techniek van het recht de moraal van de consumentenbescherming overwoekeren, maar ook zou de regeling een valkuil gaan bevatten voor de consument die zijn beslissing tot de laatste dag uitstelt; bij keuze voor een brief zou hij de hem toebedachte bescherming verspelen.

Bij de koop van timeshares van onroerende zaken heeft de wetgever het probleem onderkend en simpel maar doeltreffend geëcarteerd: 'De gestelde termijn is in acht genomen, indien een schriftelijke verklaring binnen die termijn is verzonden' (art. 7:48c lid 2). Deze regel is ontleend aan de Europese timesharerichtlijn; enkele andere richtlijnen bevatten soortgelijke bepalingen.²⁵ Bij de koop op afstand echter ontbreekt zij. Richtlijngever en wetgever lijken eenvoudig niet meer bij dit punt te hebben stilgestaan. Aldus kan – om met de Bundesgerichtshof te spreken²⁶ – een *planwidrige Regelungslücke* worden geconstateerd, die de ruimte verschaft om art. 7:48c lid 2 analoog op de overeenkomsten op afstand toe te passen. Deze oplossing sluit aan bij de Europese richtlijngeving (voorzover die op het punt ingaat), gunt de consument de volledige periode, en voorkomt dat voor juridische leken een valkuil ontstaat. Tegenover deze massieve argumentatie moet het uitgangspunt van art. 3:37 lid 3 het onderspit delven.²⁷ De Duitse wetgeving biedt nadere steun; § 355 Abs. 1 BGB bepaalt voor iedere consumentenbedenktijd, dat *zur Fristwahrung (...) die rechtzeitige Absendung* volstaat.

De oplossing van het probleem is – via art. 7:48c lid 2 – van transnationale natuur, maar houdt mijns inziens geen halt bij de transnationale regelstelsels; veeleer is een kettingreactie aannemelijk. Voor de koop van woningen door consumenten kent ons recht een puur nationale bedenktijdregeling (art. 7:2). Te dien aanzien heeft de minister, in een discussie met de Kamer, het standpunt ingenomen dat de ontvangstleer van art. 3:37 lid 3 onverkort moet worden doorgevoerd.²⁸ Naar mijn smaak is die visie niet volgenswaard. De hierboven vermelde argumenten gelden op het terrein van de woningkoop evenzeer, en misschien nog wel sterker, nu de bedenktijd hier slechts drie dagen belooft en 'aftrek' van een dag dus een relatief zware reductie zou betekenen.²⁹

25 Zie, naast art. 5 lid 2 van richtlijn 94/47/EG (timeshares), ook art. 5 lid 1 van richtlijn 85/577/EEG (colportage) en art. 6 lid 6 van richtlijn 2002/65/EG (verkoop op afstand van financiële diensten).

26 Zie hierboven, par. 5.2.

27 Nader Jac. Hijma, 'Bedenktijd in het contractenrecht', in: Hijma & Valk, *Wettelijke bedenktijd*, preadviezen VBR, Deventer: Kluwer 2004 (verder: preadvies VBR 2004), nr. 62. In deze zin reeds M.B.M. Loos, in: Hesselink, Du Perron & Salomons (red.), *Privaatrecht tussen autonomie en solidariteit*, Den Haag: Boom 2003, p. 159-160. Aangezien het probleem tot het uiterste moment van inroeping beperkt blijft, kan wat de 'totstandkoming' van de afgelegde verklaring betreft aan art. 3:37 lid 3 worden vastgehouden; nader preadvies VBR 2004, nr. 63.

28 Zie o.m. MvA, EK 23 095, nr. 178b, p. 2; dienconform M.B.M. Loos, in: Hesselink, Du Perron & Salomons (red.), p. 160.

29 Zie ook preadvies VBR 2004, nr. 62.

7.3 (Ver)nietig(baar)heid

Een ander heet hangijzer bij de implementatie van Europese consumentenbeschermingsrichtlijnen is de sanctie die aan de overtreding van dwingend consumentenrecht is verbonden. Wetssystematisch dringt de gedachte zich op dat sprake is van typisch één partij beschermende wetgeving, zodat volgens art. 3:40 lid 2 vernietigbaarheid de aangewezen sanctie is. Het Europese Hof van Justitie echter heeft in het kader van richtlijn 93/13/EEG – betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten – uitgesproken, dat de rechter de mogelijkheid moet hebben bedingen *ambtshalve* op hun (on)eerlijkheid te toetsen.³⁰ Betekent dit, dat wij de nationale vernietigbaarheidssanctie moeten inwisselen voor een van rechtswege intredende nietigheid? De vraag, gerezen bij de algemene voorwaarden, kan eveneens aan de orde komen in andere consumentenkaders, zoals dat der koop op afstand. Het bestek van dit opstel laat niet toe deze materie nog te behandelen, maar boeiend is zij alleszins.³¹

8 VIJFDE TYPE BEGRENZING: BLOKKERENDE LEERSTUKKEN

8.1 Algemeen

Naast zulke 'meewerkende leerstukken' levert de nationale werkvloer ook 'tegenwerkende leerstukken' op, die naar hun natuur strekken tot inperking of blokkering van een anderszins gegeven recht of bevoegdheid. Men denke aan de leer van misbruik van recht of bevoegdheid (art. 3:13) en de derogerende werking van redelijkheid en billijkheid (art. 6:248), met in het verlengde van een en ander de onrechtmatige daad (art. 6:162).

Naar zuiver nationaal recht lijkt het geen twijfel, dat dit type leerstukken ook consumenten kan frustreren; 'een consumentenrecht' is een recht als alle andere, waarvan de uitoefening in concreto principieel kan afstuiten op art. 3:13 en/of art. 6:248 lid 2.³² Hooguit kan voor de consument worden aangetekend dat de omstandigheid dat hij 'zwakke partij' is, bij de te maken afweging de balans in zijn voordeel kan beïnvloeden.

Ligt aan een recht of bevoegdheid een Europese richtlijn ten grondslag, dan spreekt de toepasselijkheid van deze blokkerende leerstukken niet langer vanzelf. De lidstaten moeten de consument ten minste het door de richtlijn

30 HvJ EG 27 juni 2000, zaak C-240/98 e.v., *Jur.* 2000, I-4941, NJ 2000, 730 (Océano/Murciano Quintero et al.).

31 Nader preadvies VBR 2004, nr. 66.

32 Zie voor een illustratie op het verwante terrein van de huur(ders)bescherming HR 20 januari 1989, NJ 1989, 322 (Wesselingh/Weisz).

verlangde beschermingsniveau bieden.³³ Barricades die niet in de richtlijn staan vermeld, brengen het niveau omlaag en zijn in dit licht kwetsief. Gelukkig vaart het Europese Hof van Justitie een realistische koers. In zijn arrest van 12 mei 1998 (Kefalas/Griekenland) overwoog dit Hof, aanhakend bij eerdere jurisprudentie, als volgt:³⁴

‘Volgens de rechtspraak van het Hof kunnen de justitiabelen in geval van misbruik of bedrog geen beroep op het gemeenschapsrecht doen (...). Bijgevolg kan het niet in strijd met de communautaire rechtsorde worden geacht, dat de nationale rechterlijke instanties een nationale regel toepassen (...) om te beoordelen of van uit een gemeenschapsbepaling voortvloeiend recht misbruik wordt gemaakt.’

Ook op een op een Europese richtlijn berustend recht mag derhalve het nationale leerstuk van het rechtsmisbruik worden toegepast. Naar mijn mening zal hetzelfde gelden voor de derogerende werking van de redelijkheid en billijkheid, die blijkens art. 6:248 lid 2 een onaanvaardbaarheidssdrempel bevat en daarmee – net als de leer van het rechtsmisbruik – een terughoudend regime kent, dat alleen in sprekende gevallen zal toeslaan.³⁵

8.2 Extra terughoudendheid

Hoewel de toepassing van een blokkerend leerstuk dus geen principiële bezwaren ontmoet, zie ik wel grond om extra kritisch naar de toepassing van een dergelijke figuur te kijken.

In de eerste plaats zal men hier niet alleen in algemene zin terughoudend moeten zijn, maar bovendien het belang moeten meewegen van een uniforme – althans zo uniform mogelijke – rechtstoepassing binnen de Europese gemeenschap. In wezen dient de rechter zich steeds de controlevraag te stellen, of de blokkering die hij zou willen erkennen, elders in de gemeenschap (vermoedelijk) ook op steun zou mogen rekenen. Voor nationale eigenaardigheden is hier, anders gezegd, geen ruimte.³⁶

Een tweede reden voor verhoogde terughoudendheid kan zijn gelegen in een het concrete geval overstijgende wens tot een effectieve consumentenbescherming. Men denke bijvoorbeeld aan de volgende casus. Een consument bestelt bij een internethandel een MP3-speler, die hij de dag na de ontvangst uit zijn handen laat vallen. Het apparaat werkt daarna niet meer naar behoren. Kan de koper nog een beroep doen op de bedenktijd en zodoende de koop eenvoudig, zonder opgave van en discussie over de reden, ter zijde stellen

³³ Zie ook par. 5.2 in fine.

³⁴ HvJ EG 12 mei 1998, zaak C-367/96, *Jur.* I-2843, NJ 1999, 239 (Kefalas/Griekenland).

³⁵ Zie o.m. HR 25 februari 2000, NJ 2000, 471 (Vervoersbond FNV/Frans Maas).

³⁶ Vgl. M.H. Wissink, *Richtlijnconforme interpretatie van burgerlijk recht*, diss. Leiden, Deventer: Kluwer 2001, nr. 421-424.

(art. 7:46d lid 1)? Men kan oordelen dat een dergelijk bedenktijdgebruik misbruik van recht oplevert en/of afstuit op de redelijkheid en billijkheid, zodat de koper zich niet meer aan de overeenkomst kan onttrekken. In evidente gevallen, waarin vaststaat dat de koper de bedenktijd normaliter niet zou hebben ingeroepen en daartoe slechts overgaat vanwege de beschadiging van het apparaat, heb ik met die benadering geen moeite.³⁷ Probleem is alleen dat in het leeuwendeel der situaties de kaarten niet zo duidelijk zullen liggen, omdat de koper bij navraag zal betogen dat het apparaat hem *sowieso* niet is bevallen en hij het om *die* reden terugstuurt. In dit soort diffuse situaties zou ik het niet graag laten aankomen op een debat over wat 'echt' of 'precies' de drijfveer van de consument is geweest om de overeenkomst te annuleren. De vermelding in art. 7:46d lid 1 dat de koper 'zonder opgave van redenen' kan terugtreden, is juist bedoeld om (rechtszekerheid te scheppen door) dit soort discussies te vermijden en daarmee een uitholling van het terugtreedrecht in de praktijk te voorkomen. Wil men de bedenktijdbescherming voluit tot haar recht brengen, dan zal men structureel genoeg moeten nemen met de stelling van de koper dat hij de zaak om hem moverende redenen terugstuurt. Van deze opvatting ondervindt de verkoper weinig nadeel. In voorkomend geval zal hij een schade op de koper kunnen verhalen via het algemene leerstuk van de wanprestatie, toegepast op de ongedaanmakingsfase. De koper moet de zaak teruggeven in de toestand waarin hij haar heeft ontvangen, en draagt bij gebreke daarvan aansprakelijkheid op de voet van art. 6:74 e.v. (jo. art. 6:203).³⁸ De voorgestane benadering impliceert, dat een pakket potentiële misbruikcasus 'ongezien' doorschuift naar het (vervolg)kader van aansprakelijkheid en schadevergoeding. Aldus wordt, op grond van generieke – op de rechtszekerheid georiënteerde – argumenten van consumentenbescherming, de rol van de blokkeringen teruggeschroefd.

9 BESLUIT

Consumentenbescherming kent haar grenzen. In dit opstel passeerden vijf typen begrenzingen de revue: terreinaanwijzing (par. 4), terreininsnoering (par. 5), interne nadere eisen (par. 6), eisen in vervolgleerstukken (par. 7), blokkerende leerstukken (par. 8).

Hand in hand hiermee ging een concretiserend onderzoek op het terrein van de 'koop op afstand', dat enkele interessante toepassings- en uitwerkings-

37 In zoverre breng ik een nuancering aan op mijn wat categorische betoog in preadvies VBR 2004, nr. 68; zulks mede naar aanleiding van C.G. Breedveld-de Voogd, 'Stelt het recht grenzen aan de uitoefening van de wettelijke bedenktijd?', *Maandblad voor Vermogensrecht* 2005, p. 191-193.

38 De verwijzing naar art. 6:203 (onverschuldigde betaling) hangt samen met mijn visie dat de bedenktijdinroeping de koop vernietigt; ter onderbouwing diene preadvies VBR 2004, nr. 29-33.

vragen opleverde. Hoewel de bespreking van die vragen een incidenteel karakter draagt en derhalve ongeschikt is als basis van categorische uitspraken, kunnen, met de nodige voorzichtigheid, wel enkele lijnen worden getrokken. Het besprokene immers lijkt niet zelden exemplarisch voor de bewuste rubriek en heeft daarmee een relevant *pars pro toto*-gehalte. Tegen deze achtergrond geraak ik tot de volgende afrondende opmerkingen:

- De consumentenbescherming is een belangrijk goed, maar is niet dermate fundamenteel dat zij ook zou moeten worden doorgevoerd ten detrimente van een wederpartij die op redelijke grond aannam dat de ander professioneel handelde (par. 4.2).
- In geval van twijfel over de reikwijdte van een uitzondering dient – mede, maar zeker niet alleen, aan de hand van de toelichtende stukken – de ratio van die uitzondering te worden onderzocht, met aandacht voor de posities van beide partijen (par. 5.2). Wanneer serieuze twijfel resteert, zal het in de regel voor de hand liggen het voordeel daarvan aan de consument te gunnen. Een en ander kan eveneens worden aangenomen bij twijfel inzake andersoortige uit het beschermingsstelsel voortvloeiende grenzen, waarbij zowel te denken is aan begripsomschrijvingen (par. 4.2 slot) als aan de eisen die voor het intreden van een specifiek rechtsgevolg zijn gesteld (vgl. par. 6).
- Bij de toepassing van een vervolgleerstuk dient men (de ratio van) het betrokken consumentenbeschermingsstelsel in gedachten te houden. Resultaten die dat stelsel zouden ondergraven of het effect daarvan aanknagen, moeten worden voorkomen (par. 7.2). In wezen is dit een uitvloeisel van de algemene idee dat een wettelijke regeling moet worden uitgelegd en toegepast met een open oog voor de bijzonderheden van het geval, aanwezigheid en ratio van initiërende wetgeving daaronder begrepen.
- Ook bij de toepassing van een blokkerend leerstuk dient men (de ratio van) het betrokken beschermingsstelsel in gedachten te houden. Zulks kan er bijvoorbeeld toe leiden dat zo’n leerstuk op rechtszekerheidsgronden wordt teruggedrongen, aangenomen dat de positie van de wederpartij daardoor niet in het nauw geraakt (par. 8.2).

Als rode draad is zichtbaar, en verbazen kan dat niet, dat ook op het terrein van de consumentenbescherming de *ratio* van de getroffen regeling het rechtsdenken in belangrijke mate stuurt.